

Prof. dr hab. Jerzy Wilkin

Instytut Rozwoju Wsi i Rolnictwa PAN

Recenzja dorobku naukowego, organizacyjnego i dydaktycznego dr Tomasza Kwarcińskiego w postępowaniu habilitacyjnym realizowanym w Radzie Dyscypliny Ekonomia i Finanse Uniwersytetu Ekonomicznego w Krakowie

Dr Tomasz Kwarciński ukończył studia magisterskie w dyscyplinie filozofia w 2003 r. na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, a jego praca magisterska dotyczyła ważnego tematu ekonomicznego, jakim jest: „Koncepcja racjonalności w ekonomii klasycznej”. Trzy lata później, również na KUL, otrzymał tytuł magistra ekonomii. Stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie filozofii otrzymał w 2008 r. na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, a tytuł jego rozprawy doktorskiej był następujący: „Równość i korzyść. Amartyi Kumar Sena koncepcja sprawiedliwości dystrybtywnej”. Promotorem rozprawy była prof. Barbara Chyrowicz.

Dr T. Kwarciński jest zatrudniony od 2008 r. na Uniwersytecie Ekonomicznym w Krakowie, w Katedrze Filozofii, na stanowisku adiunkta. W latach 2004-2008 pracował na stanowisku asystenta w Katolickim Uniwersytecie Lubelskim, a w 2018 r. przez 9 miesięcy pełnił funkcję Kierownika Zakładu Metaekonomii w Instytucie Badań Rynku, Konsumpcji i Koniunktur PIB.

Dr T. Kwarciński łączy w swoich badaniach i publikacjach problematykę filozoficzną i ekonomiczną (pamiętając, że ekonomia wywodzi się z filozofii), a jego główne osiągnięcia naukowe dotyczą metodologii ekonomii z szerokim wykorzystaniem dorobku filozofii, zwłaszcza filozofii nauki i filozofii społecznej. Dr T. Kwarciński inspiracje filozoficzne wykorzystuje przede wszystkim do wzbogacenia teorii ekonomii, głównie tej jej części, która zaliczana jest do ekonomii normatywnej. Habilitant należy w naszym kraju do czołowych badaczy i popularyzatorów filozofii ekonomii. Jest współzałożycielem Polskiej Sieci Filozofii Ekonomii, bardzo aktywnej i pożytecznej organizacji naukowej i upowszechnieniowej z zakresu interdyscyplinarnej współpracy przedstawicieli nauk społecznych i humanistycznych.

Ocena głównego osiągnięcia naukowego Kandydata w postępowaniu habilitacyjnym

Jako swoje główne osiągnięcie naukowe, dr T. Kwarciński przedstawił 9 artykułów naukowych, opublikowanych w latach 2014-2021. Artykuły te są powiązane tematycznie i problemowo. Spełniają więc wymagania ustawowe w postępowaniu habilitacyjnym. Noszą one wspólny tytuł: „Problem normatywności w ekonomii”, a problemem badawczym tego cyklu jest: „czy i jak dalece kategorie użyteczności i dobrobytu, bazujące na koncepcji spełniania preferencji stanowią satysfakcjonujące kryterium oceny konkurencyjnych stanów świata”. Cel główny badań został uzupełniony pięcioma celami szczegółowymi. Sformułowanie: „konkurencyjne stany świata” nie jest zrozumiałe i nie zostało w artykułach dobrze wyjaśnione, chociaż umieszczone zostało w głównym celu badawczym.

Na 9 pozycji omawianego cyklu, 5 to publikacje samodzielne, a w czterech pozostałych dr T. Kwarciński jest głównym autorem. Pięć pozycji cyklu to artykuły w języku angielskim, ale większość artykułów cyklu ukazała się w czasopiśmie krajowych.

Zapisany w tytule cyklu publikacji problem normatywności w ekonomii został w tym cyklu skoncentrowany głównie na analizie koncepcji dobrobytu. Wszystkie 5 szczegółowych celów badawczych dotyczą różnych koncepcji dobrobytu, jego uwarunkowań, sposobów badania i mierzenia tej kategorii. Problematyka artykułów jest jednak znacznie bogatsza i obejmuje wiele podstawowych w ekonomii pojęć i zależności. Poza kluczowym pojęciem dobrobytu (*well-being*), Autor zajmuje się kwestią racjonalności, użyteczności, preferencji, wyboru społecznego, szczęścia, jakości życia, mierników dobrobytu i wielu innych.

Za szczególnie wartościowy pod względem naukowym wkład dr T. Kwarcińskiego w rozwój ekonomii normatywnej i ogólnej teorii ekonomii uznaję dokonanie wszechstronnej analizy filozoficzno-ekonomicznej problemu interpersonalnych porównań użyteczności. To trudny problem, z którym ekonomia neoklasyczna nie radziła sobie i zazwyczaj pomijała.

Próbą obiektywizacji i operacjonalizacji indywidualnego dobrobytu jest hybrydowa koncepcja dobrobytu, której dr T. Kwarciński poświęca dużo uwagi. Autor ten analizuje też obiektywny i hybrydowy pomiar szczęścia. W tym celu zaproponował zestaw wskaźników ilustrujących różne sfery życia człowieka: od egzystencjalno-bytowych do tych związanych z relacjami społecznymi. W części empirycznej habilitant przedstawił też interesujące wyniki międzynarodowych badań porównawczych dotyczących pomiaru poziomów dobrobytu.

Główny nurt poszukiwań badawczych dr T. Kwarcińskiego dobrze odzwierciedla tytuł ósmej pozycji cyklu publikacji: *Beyond Mere Utility – Maximisation. Towards an Axiologically Enriched Account of Well-being* („Nie tylko maksymalizacja użyteczności. W kierunku wzbogaconego aksjologicznie pomiaru dobrobytu”).

Podział dorobku teorii ekonomii na ekonomię pozytywną i normatywną (D. Colander dodaje jeszcze trzeci składnik: „sztukę ekonomii” - *the art of economics*) staje się coraz bardziej nieostry i mylący. Normatywne wątki przeplatają się w nim z pozytywnymi i dość powszechnie uznaje się to za uzasadnione. Wbrew temu, co głosiło i postulowało wielu ekonomistów tzw. głównego nurtu, rozwój nauk ekonomicznych nie poszedł głównie w kierunku *value-free science*, ale utrzymał charakter nauki opartej na wartościach

(społecznych, etycznych, moralnych i in.), a więc nauki społecznej opartej na fundamentach filozoficznych.

Recenzowany cykl artykułów dr T. Kwarciańskiego jest nie tylko ilustracją tej tendencji, ale dostarcza również wielu argumentów naukowych uzasadniających to zjawisko.

Uznaję więc dorobek badawczy dr T. Kwarciańskiego zawarty w wyżej wymienionym cyklu publikacji za oryginalny, wartościowy oraz wzbogacający dorobek teorii ekonomii i filozofii ekonomii.

Ocena pozostałych składników dorobku dr T. Kwarciańskiego

Dr T. Kwarciański jest autorem stosunkowo dużej liczby publikacji. W 2011 roku opublikował w Wydawnictwach Uniwersytetu Ekonomicznego samodzielną monografię poświęconą koncepcji sprawiedliwości dystrybucyjnej A. K. Sena, które jest poprawioną i uzupełnioną wersją jego rozprawy doktorskiej. Przy tej okazji chciałbym dodać, że dr T. Kwarciański jest dobrym znawcą dorobku teoretycznego A. K. Sena i na ten dorobek często powołuje się w swoich publikacjach.

Inną monografią dr T. Kwarciańskiego, przygotowaną wspólnie z M. Gorazdą jest wydana w 2020 r. przez Copernicus Center Press „Między dobrobytem a szczęściem. Eseje z filozofii ekonomii”.

Wysoko oceniam dwie prace zbiorowe, których współredaktorem i współautorem jest dr T. Kwarciański. Pierwsza z nich, wydana w 2016 r. przez Copernicus Center Press: „Metaekonomia: zagadnienia z filozofii ekonomii” i druga wydana przez to samo wydawnictwo w 2019 r. : „Metaekonomia 2; zagadnienia z filozofii ekonomii”. Te dwie publikacje, zawierające w sumie kilkadziesiąt autorskich opracowań miały znaczny wpływ na popularyzację filozofii ekonomii w środowisku polskich ekonomistów.

Pierwsza z wyżej wymienionych prac otrzymała Nagrodę I stopnia w Konkursie PTE na najlepszy podręcznik akademicki. Jest to godne zaznaczenia, bowiem w ostatnich kilkunastu latach powstało bardzo niewiele polskich, oryginalnych podręczników z nauk ekonomicznych i innych nauk społecznych. Pisanie podręczników stało się zajęciem niewdzięcznym, zwłaszcza ze względów formalnych, związanych z ich punktacją uwzględnianą w ocenie dorobku naukowego badaczy i jednostek naukowych.

Poza pracami uwzględnionymi w cyklu najważniejszych osiągnięć naukowych, dr T. Kwarciański opublikował, po uzyskaniu stopnia doktora, około 30 prac, z których większość ukazała się w cenionych wydawnictwach i czasopismach naukowych.

Ocena bibliometryczna osiągnięć dr T. Kwarciańskiego nie jest imponująca i mieści się raczej poniżej przeciętnej wśród kandydatów ubiegających się o stopień doktora habilitowanego. Ogólna liczba cytowań w kilku bazach danych wynosząca 132, to liczba stosunkowo niewielka. Ten rezultat można wytłumaczyć dwiema przyczynami: jedną jest problematyka, którą się ten Autor zajmuje, raczej niszowa w środowisku ekonomistów, chociaż w moim

przekonaniu bardzo ważna, a także spowodowana tym, że większość prac dr T. Kwarciańskiego opublikowana została w czasopiśmie polskojęzycznych.

Mam głębokie przekonanie, że interdyscyplinarne badania, które prowadzi dr T. Kwarciański zasługują na większą popularyzację w obiegu międzynarodowym. Ich poziom naukowy jest wysoki i dotyczy problematyki, która zyskuje na popularności. Kwestia uwarunkowań dobrobytu, jakości życia, badania preferencji społecznych, sprawiedliwości dystrybucyjnej, a także znaczenia aksjologicznych podstaw biznesu i ogólnie życia gospodarczego, nabiera większego znaczenia naukowego i praktycznego.

Dr T. Kwarciański jest bardzo aktywnym uczestnikiem polskiego życia naukowego, zwłaszcza w kręgu badaczy wykazujących zainteresowania interdyscyplinarne. Przykładem może być jego twórczy wkład w powstanie i działalność Polskiej Sieci Filozofii Ekonomii i publikacje, które były wynikiem tej działalności.

Dr T. Kwarciański ma w swoim dorobku kilkunastotygodniowy staż naukowy w Centrum Doskonałości Uniwersytetu w Oslo, połączony z udziałem w międzynarodowym projekcie badawczym, który zaowocował powstaniem tekstu: „Impartiality as the Basis of Global Justice”.

Rezultatem kilku seminariów i publikacji było też kierowanie Zakładem Metaekonomii w Instytucie Badań Rynku Konsumpcji i Koniunktur PIB, gdzie Habilitant pracował od stycznia do września 2018 r.

Dr T. Kwarciański uczestniczył w realizacji kilkunastu projektów badawczych, finansowanych zarówno ze źródeł krajowych (np. NCN i macierzystą uczelnię), jak i zagranicznych. Ma więc duże doświadczenie badawcze i dobrze opanowany warsztat naukowy.

W dokumentacji wniosku brakuje natomiast informacji o zaangażowaniu i osiągnięciach dydaktycznych Kandydata. Dydaktyczne wykorzystanie miały jednakże podręczniki będące wkładem Habilitanta, w tym „Metaekonomia. Zagadnienia z filozofii ekonomii” oraz przetłumaczenie podręcznika D. Hausmana, M. McPhersona i D. Satza: „Etyka ekonomii. Analiza ekonomiczna, filozofia moralności i polityka publiczna”. Dr T. Kwarciański opracował też materiały dydaktyczne do zajęć z etyki biznesu i prowadzi wykłady adresowane do uczniów liceum ogólnokształcącego.

Habilitant jest promotorem pomocniczym rozprawy doktorskiej mgr Krzysztofa Turka: „Problem uzgodnienia ekonomii dobrobytu z ekonomią behawioralną z perspektywy relacji między ekonomią pozytywną a normatywną”.

Znaczny i doceniany jest wkład dr T. Kwarciańskiego w inspirowanie i organizowanie przedsięwzięć publikacyjnych oraz konferencji dotyczących filozofii ekonomii, w tym konferencji międzynarodowych.

Habilitant wygłosił referaty, bądź był moderatorem na 29 konferencjach, z których 6 to referaty wygłoszone za granicą. To jest znaczne osiągnięcie w dziedzinie popularyzacji osiągnięć naukowych i uczestnictwa w życiu naukowym środowiska.

Dr T. Kwarciński jest członkiem dwóch międzynarodowych organizacji naukowych i trzech krajowych.

Na uznanie zasługuje bardzo starannie przygotowana dokumentacja wniosku w postępowaniu habilitacyjnym dr T. Kwarcińskiego. Daje ona kompleksowy i dobrze uporządkowany obraz osiągnięć badawczych, publikacyjnych, organizacyjnych i upowszechnieniowych Kandydata. Na uznanie zasługuje też precyzyjny i dobry literacko styl wywodów prezentowanych w publikacjach dr T. Kwarcińskiego.

Podsumowanie i wniosek końcowy

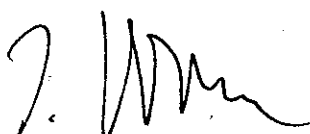
Dr T. Kwarciński jest wszechstronnie wykształconym badaczem z zakresu ekonomii normatywnej, filozofii ekonomii i aksjologicznych podstaw współczesnej ekonomii. Habilitant ukończył zarówno studia magisterskie z ekonomii, jak i filozofii, a ponadto na studiach podyplomowych wzbogacił swoje umiejętności badawcze w zakresie metod ilościowych. Te źródła wiedzy i umiejętności, a także późniejsze formy działalności w środowisku akademickim, a zwłaszcza realizowane projekty badawcze, zostały dobrze wykorzystane w cyklu publikacji składających się na główne osiągnięcie naukowe.

Cykl dziewięciu artykułów składających się na główne osiągnięcie naukowe Kandydata odpowiada, w moim przekonaniu, wymaganiom ustawowym dla osób ubiegających się o stopień doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie ekonomia i finanse. Publikacje te są oryginalnym i znacznym wkładem w dorobek ekonomii normatywnej i filozofii ekonomii.

Wszechstronny i obfity jest także pozostały dorobek dr T. Kwarcińskiego w postaci publikacji, licznych referatów na konferencjach naukowych, organizacji życia naukowego, upowszechniania wiedzy itp.

Na dalszych etapach kariery naukowej dr T. Kwarciński powinien poświęcić więcej uwagi upowszechnianiu swoich osiągnięć badawczych w wysoko ocenianych czasopismach i wydawnictwach zagranicznych. Wysoka jakość i oryginalna problematyka badań prowadzonych przez Habilitanta daje podstawy do powodzenia w tym zakresie.

Biorąc powyższe pod uwagę, z pełnym przekonaniem popieram wniosek o nadanie dr Tomaszowi Kwarcińskiemu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk społecznych, w dyscyplinie ekonomia i finanse.

Jerzy Wilkin

27.08.2022